

УДК 657

Лищенко О.Г.¹, Яценко В.І.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БТЕ-0514м НУ «Запорізька політехніка»

ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ

Внутрішній контроль у сфері розрахунків з покупцями передбачає наявність внутрішніх процедур, інструкцій та регламентів, спрямованих на забезпечення достовірності облікових даних, своєчасного надходження коштів та попередження фінансових ризиків. Високий рівень організації внутрішнього контролю дозволяє зменшити ризик помилок та викривлень у бухгалтерському обліку, що, в свою чергу, впливає на обсяг та характер аудиторських процедур.

У процесі планування аудиту розрахунків з покупцями аудитори зобов'язані оцінити систему внутрішнього контролю підприємства. Якщо така система функціонує ефективно, має формалізовану політику управління дебіторською заборгованістю, встановлені контрольні точки та чіткий документообіг, то аудитор може зменшити обсяг детальних перевірок і зосередитися на аналітичних процедурах. У протилежному випадку – при виявленні слабких місць або відсутності контролю – зростає ризик суттєвих викривлень, а отже, й потреба в поглибленій перевірці операцій.

Серед основних напрямів внутрішнього контролю, що безпосередньо впливають на результати аудиту розрахунків з покупцями, можна виокремити декілька ключових складових, кожна з яких забезпечує належний рівень достовірності облікових даних і знижує ризик викривлень у фінансовій звітності.

По-перше, контроль за укладанням договорів з покупцями передбачає перевірку наявності належним чином оформлених договірних зобов'язань, які містять чітко визначені умови постачання продукції або надання послуг, строки виконання, порядок оплати та передбачені санкції за порушення умов договору. Саме тому аудиторі важливо встановити, чи здійснюється перевірка юридичною або фінансовою службою підприємства перед підписанням контрактів.

По-друге, важливою складовою є перевірка первинних документів, що підтверджують фактичне виконання зобов'язань перед покупцями. Система внутрішнього контролю має забезпечувати перевірку коректності реквізитів, відповідності обсягів поставок умовам договорів, а також погодження документів відповідальними особами. Аудитор, у свою чергу, оцінює, чи були виявлені розбіжності між первинними документами та бухгалтерськими записами, і чи функціонує контрольна процедура до моменту відображення операції в обліку.

Третім напрямом є контроль за своєчасністю надходження грошових коштів та відстеження стану дебіторської заборгованості. Служби внутрішнього контролю мають фіксувати випадки порушення строків та ініціювати реагування керівництва, що також є предметом аудиторської оцінки.

Наступний напрям – процедури узгодження залишків з покупцями, зокрема оформлення актів звірки розрахунків. Аудитор оцінює, наскільки регулярно та документально проводяться такі звірки, чи зберігаються їх результати та чи фіксуються розбіжності.

Останній, але не менш важливий напрям – формування резервів сумнівних боргів відповідно до облікової політики підприємства. Внутрішній контроль повинен забезпечити обґрунтованість критеріїв оцінки боргів, правильність нарахування резервів, відповідність строків прострочення та інших факторів ризику. Аудитор аналізує відповідність створених резервів фактичному стану дебіторської заборгованості та обліковим стандартам.

Наявність або відсутність зазначених елементів контролю безпосередньо впливає на рівень довіри аудитора до облікових даних, а отже, і на остаточні висновки аудиту. Підприємства, що мають ефективно функціонуючий контроль за дебіторською заборгованістю, як правило, отримують позитивну аудиторську оцінку щодо повноти, своєчасності та правильності обліку розрахунків з покупцями.